

100 let od narození doc. MUDr. Josefa Pečenky, DrSc. (*4. 10. 1922 – †11. 3. 1976)

Dne 4. října 2022 uplynulo 100 let od narození doc. MUDr. Josefa Pečenky, DrSc. Chtěli bychom připomenout jeho zásluhy o vědní obory epidemiologii a mikrobiologii. Doc. Pečenka chtěl pomáhat mnoha nemocným, nejen jednotlivcům. Po promoci v roce 1950 se proto stal lékařem-mikrobiologem v tehdejší Státním zdravotním ústavu v Praze. Do roku 1954 se zajímal o běžnou diagnostiku všech důležitých nálezů, ale jeho zájem se stále více přesunoval od laboratorního stolu k celkovému hodnocení příčin vzniku diagnostikovaných nakažlivých onemocnění. Stal se tak z lékařského mikrobiologa epidemiologem a snažil se objasňovat příčiny a podmínky vzniku hromadných onemocnění infekční povahy. Hledal obecné i speciální zákonitosti epidemií, které jsou klíčem k jejich kontrole. Velké úsilí věnoval studiu hepatitid, rozpoznání zákonitostí epidemií chřipky, difterie, střevních nákaz, spalniček atd.

Jeho zkušenosti vedly ministerstvo zdravotnictví k tomu, aby si v roce 1954 vyžádalo jeho pomoc. Pro doc. Pečenku to byla dobrá škola, mohl z celostátního měřítká pochopit význam nakažlivých nemocí a svými znalostmi a zkušenostmi přispět k řešení nejaktuálnějších situací, které se v našem státě tehdy vyskytovaly a zároveň ovlivnit koncepci boje proti nákazám v celostátním měřítku. Byl zvolen předsedou poradního sboru hlavního hygienika ČSR pro rozvoj epidemiologie.

Josef Pečenka se aktivně podílel na všech epidemiologických akcích, ať se jednalo o první akce očkování proti poliomyelitidě v roce 1957, stejně jako při největších imunologických studiích, z nichž se vyvozovaly prognózy a postupy pro zaměření epidemiologické práce v teorii i praxi.

Jeho široký rozhled a znalosti jej učinily kandidátem pro vedoucí místo ve Světové zdravotnické organizaci

v Ženevě v letech 1962–1964. Po návratu ze Ženevy se stále více věnoval pedagogické činnosti, v roce 1965 se stal přednostou katedry epidemiologie Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů. Jeho odborné znalosti, mezinárodní zkušenosti i jazykové předpoklady byly hlavním důvodem, proč Světová zdravotnická organizace požádala náš stát, aby byl organizátorem mezinárodních epidemiologických kurzů pro vedoucí pracovníky veřejného zdravotnictví z celého světa. Tyto kurzy se pod vedením doc. MUDr. Pečenky konaly více než osm let.

Od listopadu 1972 do jeho tragické smrti v březnu 1976 byl vedoucím Centra epidemiologie a mikrobiologie (CEM) tehdejšího Institutu hygieny a epidemiologie (IHE). V den jeho svátku, 19. března 1976, se konal pohřeb talentovaného, nadějného vědeckého pracovníka a praktického epidemiologa. Při automobilovém neštěstí na služební cestě v Ústí nad Labem byla nečekaně přerušena životní dráha člověka, který odešel do slovně uprostřed práce a plánů do budoucna.

Josef Pečenka byl i dobrý člověk. Snažil se dobrotu srdce maskovat hlučným hudrováním, které mu však nebylo nic platné pro všechny, kteří ho dobře znali. Byl vždy poctivý, ryzí, svůj.

V roce 1976 na celostátní konferenci epidemiologů na Špičáku v západních Čechách bylo rozhodnuto, že na jeho památku budou pravidelné celostátní konference epidemiologů nazvány „Pečenkovy epidemiologické dny“. Letos, v září 2022 se konaly v Plzni jubilejní „30. Pečenkovy epidemiologické dny 2022“.

MUDr. Jitka Částková, CSc., MUDr. Josef Trmal

Po dohodě šéfredaktorů byl příspěvek otištěn i v časopise Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.